GENERALINIO ADVOKATO
NILS WAHL IŠVADA,
pateikta 2014 m. kovo 20 d.[1]

Byla C-255/13

I
prieš
Health Service Executive

(High Court (Airija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Socialinės apsaugos sistemų koordinavimas — Reglamento (EB) Nr. 883/2004 19 ir 20 straipsniai — „Buvimo vietos“ ir „gyvenamosios vietos“ sąvokos — Reglamento (EB) Nr. 987/2009 11 straipsnis — Vienoje valstybėje narėje gyvenantis pilietis, kurio sveikatos būklė labai pablogėjo, kai jis atostogavo antroje valstybėje narėje — Buvimas antroje valstybėje narėje ilgiau nei vienuolika metų dėl tokios sveikatos būklės ir prieinamo gydymo nebuvimo pirmoje valstybėje narėje“

1. Sveikatos problemų gali atsirasti staiga, atostogaujant kitoje valstybėje narėje. Tokiais atvejais ES socialinės apsaugos koordinavimu (iš pradžių įtvirtintas Reglamente (EEB) Nr. 1408/71[2], o dabar – Reglamente (EB) Nr. 883/2004[3]) suteikiama galimybė buvimo vietos valstybėje narėje gauti gydymą, kurio išlaidas kompensuoja gyvenamosios vietos valstybė narė. Tačiau ar tuo atveju, kai gydymas užsienyje trunka ypatingai ilgai, gyvenamosios vietos valstybė narė turi teisę dėl tokios ilgos trukmės vienašališkai nutraukti gydymo išlaidų kompensavimą? Kitaip tariant, ar pats naudojimasis šių reglamentų suteikta teise gali galiausiai lemti tos teisės netekimą?

2. I. ir jo partnerės atostogas toli nuo namų Airijoje galiu tik apibūdinti kaip susiklosčiusias nesėkmingai. Dėl įvairių priežasčių jis dabar gyvena toje vietoje, kur susirgo, – Vokietijoje, kad galėtų ten gauti gydymą. Tam tikra prasme jį galima apibūdinti kaip „medicinos pabėgėlį“. Tačiau, jam Vokietijoje išbuvus daugiau nei vienuolika metų, *Irish Health Service Executive* (toliau – HSE) ir Airijos vyriausybė nusprendė, kad I. nebegali būti laikomas Airijos rezidentu. Todėl HSE paskelbė, kad nebekompensuos I. gydymo išlaidų, ir dėl šio sprendimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme buvo iškelta byla.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje (OL L 149, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 35).

3 — 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72), iš dalies pakeistas pagal 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 988/2009 (OL L 284, p. 43), 2010 m. gruodžio 9 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 1244/2010 (OL L 338, p. 35) ir 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 465/2012 (OL L 149, p. 4).

I – Teisinis pagrindas

A – *Reglamentas Nr. 883/2004*

3. Reglamento Nr. 883/2004 19 ir 20 straipsniais iš esmės buvo pakeistas Reglamento Nr. 1408/71 22 straipsnis [4].

4. 19 straipsnyje („Buvimas už kompetentingos valstybės narės ribų“) numatyta:

„1. Jei 2 dalyje nenumatyta kitaip, apdraustasis ir jo šeimos nariai, būnantys valstybėje narėje, kuri nėra kompetentinga valstybė narė, turi teisę gauti išmokas natūra, kurios jų buvimo toje valstybėje metu tampa būtinos dėl medicininių priežasčių, atsižvelgiant į išmokų pobūdį ir numatomą buvimo trukmę. Šias išmokas kompetentingos įstaigos vardu moka buvimo vietos įstaiga pagal jos taikomų teisės aktų nuostatas, tartum atitinkami asmenys būtų apdrausti pagal minėtus teisės aktus.“

5. 20 straipsnyje („Išvykimas į kitą valstybę narę siekiant gauti išmokas natūra. Leidimas gauti tinkamą gydymą už gyvenamosios valstybės narės ribų“) numatyta:

„1. Jeigu šiame reglamente nenumatyta kitaip, apdraustasis, vykstantis į kitą valstybę narę, kad buvimo joje metu gautų išmokas natūra, turi gauti kompetentingos įstaigos leidimą.

2. Apdraustasis, dėl sveikatos būklės gavęs kompetentingos įstaigos leidimą vykti į kitą valstybę narę gydytis, gauna išmokas natūra, kurias kompetentingos įstaigos vardu moka buvimo vietos įstaiga pagal jos taikomus teisės aktus, tartum jis būtų apdraustas pagal minėtus teisės aktus. Leidimas išduodamas tuomet, kai atitinkamas gydymas yra numatytas tarp kitų išmokų tos valstybės narės, kurioje gyvena atitinkamas asmuo, teisės aktuose, ir jeigu toje šalyje toks gydymas, atsižvelgiant į jo esamą sveikatos būklę ir numanomą ligos eigą, jam negali būti suteiktas per mediciniškai pateisinamą laiką.

<…>“

B – *Reglamentas Nr. 987/2009*

6. Reglamento (EB) Nr. 987/2009 [5] 11 straipsnyje („Gyvenamosios vietos nustatymo kriterijai“) numatyta:

„1. Jei dviejų arba daugiau valstybių narių įstaigos nesutaria dėl asmens, kuriam taikomas [Reglamentas Nr. 883/2004], gyvenamosios vietos nustatymo, šios įstaigos bendru susitarimu nustato atitinkamo asmens interesų centrą remdamosi visos turimos atitinkamos informacijos bendru įvertinimu; šie veiksniai gali apimti atitinkamai:

(a) buvimo atitinkamų valstybių narių teritorijoje trukmę ir nenutrūkstamumą;

(b) to asmens padėtį, įskaitant:

(i) vykdomos veiklos pobūdį ir konkrečias savybes, visų pirma vietą, kurioje tokia veikla paprastai vykdoma, veiklos pastovumą ir darbo sutarties trukmę;

(ii) jo šeiminę padėtį ir šeimyninius ryšius;

4 — Reglamento Nr. 883/2004 90 straipsnio 1 dalimi Reglamentas Nr. 1408/71 buvo panaikintas nuo Reglamento Nr. 883/2004 taikymo dienos (2010 m. gegužės 1 d.).

5 — 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, nustatantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką (OL L 284, p. 1).

(iii) neapmokamos veiklos vykdymą;

(iv) studentų atveju – jų pajamų šaltinį;

(v) jo būsto sąlygas, visų pirma būsto pastovumą;

(vi) valstybę narę, kurioje gyvenančiu asmuo laikomas apmokestinimo tikslais.

2. Jei, atsižvelgdamos į įvairius kriterijus, pagrįstus 1 dalyje išdėstytais atitinkamais faktais, atitinkamos įstaigos nesusitaria, nustatant asmens faktinę gyvenamąją vietą lemiamu veiksniu laikomi asmens ketinimai, apie kuriuos galima spręsti iš tokių faktų ir aplinkybių, ypač priežastys, dėl kurių tas asmuo persikraustė.“

II – Faktinės aplinkybės, procesas ir prejudicinis klausimas

7. I. yra Airijos pilietis. Jis dirbo Airijoje ir Jungtinėje Karalystėje. 2002 m. vasarą, būdamas 45 metų, jis atostogavo užsienyje su savo partnere Rumunijos piliete B.

8. Per atostogas I. buvo skubiai hospitalizuotas *Universitätsklinikum Dusseldorf* (toliau – universitetinė klinika) (Vokietija). I. iš pradžių buvo diagnozuota stabligė, bet vėliau paaiškėjo, kad jį ištiko retas galvos smegenų kamieno infarktas. Atrodo, dėl diagnozavimo sunkumų ir infarkto poveikio jam išsivystė sunkios formos kvadriplegija ir jis neteko motorinių funkcijų. Netrukus 2003 m. gegužės mėn. I. buvo diagnozuota genų mutacija, daranti įtaką jo kraujo sandarai, o dėl šio sutrikimo reikalinga nuolatinė priežiūra ir gydymas. Be to, iškėlus bylą *High Court* jam buvo diagnozuotas vėžys, nuo jo jam taip pat taikomas gydymas [6].

9. Taigi, nuo 2002 m. rugpjūčio mėn. I. sunkiai serga: jį nuolat turi prižiūrėti ir juo rūpintis universitetinėje klinikoje dirbantys konsultantai. Šiuo metu jis yra prikaustytas prie neįgaliojo vežimėlio ir tik labai nedaug gali judinti rankas. Nuo to laiko, kai buvo išleistas iš ligoninės 2003 m., jis gyvena su B., kuri juo rūpinasi. Jie gyvena Diuseldorfe nuomojamame bute, pritaikytame neįgaliojo vežimėliui.

10. I. gauna neįgalumo pašalpą iš Airijos [7] ir nedidelę profesinę pensiją iš Jungtinės Karalystės. Jis negauna jokios pašalpos ar išmokos iš Vokietijos. I. teigia, kad dėl savo sveikatos būklės ir būtinybės gauti nuolatinį gydymą jis yra priverstas gyventi Vokietijoje, valstybėje narėje, su kuria jį mažai kas sieja, bet jis nori sugrįžti į Airiją. Konkrečiai I. nurodo, kad jis neturi Vokietijos banko sąskaitos ir nuosavybės teise neturi turto Vokietijoje, tačiau turi Airijos banko sąskaitą ir nuolat palaiko ryšį su savo dviem vaikais, gyvenančiais Airijoje (gimusiais atitinkamai 1991 ir 1994 m.). Jis nemoka vokiečių kalbos ir nesistengė įsilieti į Vokietijos visuomenę.

11. Vadovaujantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, nuo to laiko, kai susirgo, I. dirbo nedaug. 2004–2007 m., padedamas B., jis kelis kartus skaitė paskaitas už užmokestį Diuseldorfo universitete. Dėl Vokietijos socialinės apsaugos sistemos B. deklaravo, kad šias pajamas uždirbo I., nes ji yra registruota toje sistemoje. Be to, 2004 m. ji sutiko išeiti iš darbo, kad galėtų visą laiką rūpintis I. Ji gauna nedarbo išmoką iš Vokietijos. *High Court* teigimu, B. buvo atsisakyta suteikti globėjo pašalpai analogišką pašalpą Vokietijoje dėl tos priežasties, kad I. yra Airijos rezidentas ir Airijos draudimo sistemoje tokia pašalpa nėra numatyta.

6 — Siekiant visiško aiškumo taip pat reikia paminėti, kad 1998 m. kovo mėn. I. patyrė infarktą.

7 — Kaip nurodė Komisija, pagal Reglamento Nr. 883/2004 70 straipsnio 4 dalį tokia pašalpa, kuri numatyta šio reglamento X priede, mokama tik toje valstybėje narėje, kurioje atitinkamas asmuo gyvena, pagal jos teisės aktus ir gyvenamosios vietos įstaigos lėšomis.

12. Nuo to laiko, kai susirgo, I. tik retai vyko į užsienį. 2004 m. jis keliavo į Lisaboną (Portugalija) skaityti paskaitos ir keletą kartų, iš kurių paskutinį kartą 2009 m., – į Airiją. Tačiau *High Court* nurodo, jog dėl jo būklės šalys pripažįsta, kad I. yra beveik neįmanoma keliauti, bent jau maršrutinėmis oro linijomis.

13. I. priežiūros Vokietijoje išlaidos iš pradžių buvo kompensuojamos pagal Airijos išduotą formą E 111[8]. Šiai formai taikomas Reglamento Nr. 883/2004 19 straipsnis, kuriame numatyta, kad apdraustasis, būnantis valstybėje narėje, kuri nėra kompetentinga valstybė narė, turi teisę gauti išmokas natūra, kurios jo buvimo toje valstybėje metu tampa būtinos dėl medicininių priežasčių, atsižvelgiant į išmokų pobūdį ir numatomą buvimo trukmę.

14. 2003 m. kovo mėn. HSE pakeitė I. statusą ir nuo tada išdavė formą E 112, ji nuo to laiko buvo pratęsta dvidešimt ar daugiau kartų. Ši forma atitinka Reglamento Nr. 883/2004 20 straipsnį, kuriame reguliuojama apdraustojo, kuriam kompetentinga įstaiga išdavė leidimą vykti į kitą valstybę narę, kad joje gautų jo būklei tinkamą gydymą, padėtis.

15. 2011 m. lapkričio 25 d. HSE atsisakė I. pratęsti formą E 112, nes nusprendė, kad, atsižvelgiant į ES socialinės apsaugos teisės aktus, I. gyvena Vokietijoje. I. pareiškė ieškinį *High Court*, siekdamas nutarties prieš HSE dėl įpareigojimo atlikti veiksmus (*order of mandamus*), kuria ši įstaiga būtų įpareigota ir toliau išduoti jam formą E 112.

16. Suabejojęs dėl Reglamento Nr. 883/2004 19 straipsnio 1 dalies ir 20 straipsnio 1 ir 2 dalių aiškinimo, *High Court* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šį prejudicinį klausimą:

„Ar apdraustas valstybės narės („pirmoji valstybė narė“) pilietis, kuris vienuolika metų sunkiai serga ir yra sunkios sveikatos būklės, kuri pirmą kartą atsirado, kai asmuo buvo pirmos valstybės narės rezidentas ir atostogavo kitoje valstybėje narėje („antroji valstybė narė“), turi būti laikomas „būnančiu“ tuo laikotarpiu toje antrojoje valstybėje narėje pagal Reglamento Nr. 883/2004 19 straipsnio 1 dalį arba 20 straipsnio 1 ir 2 dalis, kai tas asmuo dėl rimtos ligos ir noro būti arti medicinos priežiūros specialisto faktiškai buvo priverstas fiziškai tuo laikotarpiu būti toje valstybėje narėje?“

17. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą *High Court* prašo Teisingumo Teismo taikyti Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje numatytą pagreitintą procedūrą. Vadovaudamasis teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklausęs generalinį advokatą, 2013 m. liepos 18 d. nutartimi Teisingumo Teismo pirmininkas atmetė šį prašymą.

18. I., HSE, Airijos, Graikijos ir Nyderlandų vyriausybės ir Komisija pateikė rašytines pastabas. 2014 m. sausio 29 d. posėdyje pastabas žodžiu pateikė I., HSE, Airijos vyriausybė ir Komisija.

III – Vertinimas

A – *Bendrosios pastabos*

19. Nepaisant liūdnų šios bylos faktinių aplinkybių, šioje byloje neabejotinai keliamas įdomus ir svarbus klausimas.

8 — Tačiau iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prieš išvykdamas atostogų 2002 m. vasarą I. nebuvo gavęs tokios formos.

20. Neginčijama, kad iki atostogų kelionės į Vokietiją I. buvo Airijos rezidentas. Todėl prejudiciniu klausimu *High Court* iš esmės siekia sužinoti, ar, atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, I. nebegali būti laikomas „būnančiu“ Vokietijoje, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio k punktą, 19 ir 20 straipsnius.

21. Pažymiu, jog paprašyta pateikti nuomonę dėl posėdžio sušaukimo būtinybės Airijos vyriausybė atsakė, kad ji norėtų, jog Teisingumo Teismas labiau koncentruotųsi į „buvimo vietos“, o ne „gyvenamosios vietos“ sąvoką, kuri, akivaizdu, nėra minima prejudiciniame klausime. Tačiau, kaip išdėstysiu toliau, šios sąvokos glaudžiai susijusios. Man atrodo, kad aiškinant „buvimo vietos“ sąvoką, kaip numatyta Reglamento Nr. 883/2004 19 ir 20 straipsniuose, neįmanoma neatsižvelgti į „gyvenamosios vietos“ sąvoką.

22. Vertinant plačiau, šioje byloje keliamas politiniu ir ekonominiu požiūriu potencialiai keblus klausimas, t. y. ar valstybė narė gali savo rezidentų gydymo išlaidas „eksportuoti“ į kitą valstybę narę. Taigi, Graikijos vyriausybė teigia, kad Airijos valdžios institucijos negali vienašališkai remtis Reglamento Nr. 987/2009 11 straipsniu. Šis klausimas tampa ypač aktualus, kai gydymas viršija tokiam gydymui įprastas išlaidas gyvenamosios vietos valstybėje narėje. Tačiau kadangi I. atvejis toks neįprastas, jis akivaizdžiai negali būti laikomas tipiniu.

23. Atrodo, kad šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pasirinkęs konkrečius terminus, reikalingus klausimui formuluoti, aiškiai įtvirtino tam tikrus kriterijus. Iš tiesų, *High Court* konkrečias šios bylos aplinkybes apibūdina kaip situaciją, kai „asmuo dėl rimtos ligos ir noro būti arti medicinos priežiūros specialisto faktiškai buvo priverstas fiziškai tuo laikotarpiu būti toje valstybėje narėje“.

24. Be to, atsižvelgdamas į tai, kad I. negali keliauti (bent jau maršrutinėmis oro linijomis), prašyme priimti prejudicinį sprendimą *High Court* nurodo, jog nėra siūloma, kad šiuo metu I. galėtų ar turėtų grįžti į Airiją, kad jam būtų atlikti medicininiai tyrimai siekiant gauti išankstinį leidimą gydytis užsienyje.

25. Bet kuriuo atveju nėra visiškai aišku, ar I. iš tiesų gali gauti panašų gydymą Airijoje. I. teigia, kad toks gydymas neprieinamas (arba bent jau, kad HSE negalėjo jam pasiūlyti tokio gydymo ir tuo pačiu metu jam užtikrinti reikalingos papildomos priežiūros, pavyzdžiui, tinkamo apgyvendinimo). Gana paradoksalu, kad savo rašytinėse pastabose HSE teigia, jog I. gydymo Vokietijoje išlaidos yra daug mažesnės nei būtų jo gydymo Airijoje išlaidos, jei jis grįžtų [9]. Bet kuriuo atveju tai faktinis klausimas, todėl sprendimą dėl jo turi priimti nacionalinis teismas.

26. Tolesnį vertinimą pradėsiu nagrinėdamas „gyvenamosios vietos“ sąvoką, kurią Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę vertinti kelis kartus. Tuomet, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes ir Teisingumo Teismui rašytines pastabas pateikusių šalių nurodytus argumentus, nagrinėsiu „buvimo vietos“ sąvoką.

27. Galiausiai, būtina pateikti tam tikrus paaiškinimus dėl Reglamento Nr. 883/2004 taikymo *rationae temporis*. Nors tuo metu, kai I. staiga susirgo, buvo taikomas Reglamentas Nr. 1408/71, nuo to laiko šis reglamentas buvo pakeistas Reglamentu Nr. 883/2004. Tačiau, kaip nurodė Komisija, pagal naująjį reglamentą materialinė teisinė situacija šiuo klausimu apskritai nepasikeitė [10]. Bet kuriuo atveju ginčijamas HSE sprendimas, kuriuo atsisakyta kompensuoti būsimas I. gydymo išlaidas, buvo priimtas 2011 m. lapkričio 25 d., t. y. įsigaliojus Reglamentui Nr. 883/2004. Todėl, vadovaudamasis prejudicinio klausimo formuluote, savo vertinimą grįsiu naujesniu reglamentu.

9 — Tačiau iš Teisingumo Teismui perduotos bylos medžiagos taip pat matyti, kad, HSE atstovų nuomone, toks gydymas yra prieinamas Airijoje (žr., be kita ko, 2011 m. rugsėjo 19 d. elektroninius HSE ir I. laiškus). Tai buvo patvirtinta posėdyje.

10 — Tačiau žr. 46 punktą toliau ir 39 ir 41 išnašas.

B – *„Gyvenamosios vietos“ sąvoka pagal Reglamentą Nr. 883/2004*

28. Pagal Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio j punktą „gyvenamoji vieta“ reiškia vietą, kurioje asmuo paprastai gyvena.

29. Šis kuklus apibrėžimas grindžiamas Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią pateikiamas papildomas šios sąvokos išaiškinimas. Iš tiesų dėl darbuotojams pagal Reglamentą Nr. 1408/71 taikomo režimo nuo pat pradžių Teisingumo Teismas sprendė, kad gyvenamoji vieta yra „vieta, kur yra įprastas (darbuotojo) interesų centras“, ir „jei darbuotojas turi nuolatinį darbą valstybėje narėje, preziumuojama, kad jis toje valstybėje narėje gyvena, net jei jo šeima liko kitoje valstybėje“ [11]. Pastaroji prezumpcija dabar įtvirtinta Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalyje. Taigi, gyvenamoji vieta prilyginama asmens interesų centrui.

30. Dėl šios priežasties apdraustasis tuo pat metu negali turėti įprastos gyvenamosios vietos dviejose ar daugiau valstybių narių [12].

31. Nagrinėdamas tinkamus asmens interesų centro nustatymo kriterijus, Teisingumo Teismas Sprendime *Swaddling* nusprendė, kad „ypač reikia atsižvelgti į pagal darbo sutartį dirbančio asmens šeimos situaciją; jo išvykimą lėmusias priežastis; gyvenimo šalyje trukmę ir nenutrūkstamumą; faktinę aplinkybę (jeigu ji yra), kad jis nuolat dirba; taip pat jo ketinimus, kurie matyti iš visų aplinkybių“ [13].

32. Šie kriterijai dabar įtvirtinti Reglamento Nr. 987/2009 11 straipsnyje, kaip numatyta šio reglamento 12 konstatuojamojoje dalyje [14]. Kaip iš esmės teigė Graikijos ir Nyderlandų vyriausybės ir Komisija, nors ši nuostata susijusi su nesutarimais tarp dviejų ar daugiau valstybių narių kompetentingų įstaigų ir todėl nėra tiesiogiai taikoma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, joje įtvirtintas naudingas sąrašas, apibendrinantis tinkamus kriterijus apdraustojo gyvenamajai vietai nustatyti. Sutinku su I., Nyderlandų vyriausybe ir Komisija, kad sąrašas nėra baigtinis [15], ir sutinku su I. ir Komisija, kad nebuvo įtvirtinta jokia 11 straipsnio 1 dalyje išvardytų kriterijų hierarchija. Iš tiesų labai svarbu turėti omenyje, kad Sprendime *Swaddling* Teisingumo Teismas aiškiai nurodė, jog „gyvenimo valstybėje narėje trukmė <...> negali būti laikoma gyvenamosios vietos sąvokos neatsiejamu elementu“ [16].

33. Taip pat naudinga pažymėti, kad Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies a–d punktuose numatyti tam tikri konkretūs situacijų, parodančių sąsają su valstybe nare, pavyzdžiai, kai valstybė narė gali savo teisės aktus taikyti apdraustajam. Labiausiai paplitusios situacijos yra darbas pagal darbo sutartį arba savarankiškas darbas valstybėje narėje. Nors, vadovaujantis specialiomis šio reglamento 12–16 straipsnių nuostatomis, šioms specifinės sąsajos formoms taikomas prioritetas prieš bendresnį gyvenamosios vietos kriterijų [17], jos taip pat gali būti laikomos tik konkrečiais šios sąvokos pavyzdžiais. Tokiu būdu jos skirtos tik patvirtinti tam, kad atitinkamos valstybės narės socialinės apsaugos teisės aktų taikymas, grindžiamas gyvenamąja vieta ar kitu pagrindu, reiškia konkretų ryšį su ta valstybe nare.

11 — Žr. 1977 m. vasario 17 d. Sprendimo *Di Paolo* (76/76, Rink. p. 315) 17 ir 19 punktus; taip pat 1992 m. liepos 8 d. Sprendimo *Knoch* (C-102/91, Rink. p. I-4341) 21 ir 22 punktus.

12 — Žr. 2013 m. gegužės 16 d. Sprendimo *Wencel* (C-589/10) 48 ir 51 punktus.

13 — 1999 m. vasario 25 d. Sprendimo *Swaddling* (C-90/97, Rink. p. I-1075) 29 punktas.

14 — 12 konstatuojamojoje dalyje numatyta: „Daugeliu šiame reglamente numatytų priemonių ir procedūrų siekiama užtikrinti, kad kriterijai, kuriuos pagal [Reglamentą Nr. 883/2004] turi taikyti valstybių narių įstaigos, būtų skaidresni. Tokias priemones ir procedūras nulėmė [Teisingumo Teismo] praktika, Administracinės komisijos sprendimai ir daugiau nei 30 metų socialinės apsaugos sistemų koordinavimo patirtis, taikant Sutartyje įtvirtintas pagrindines laisves“. Taip pat žr. Sprendimo *Wencel* 50 punktą.

15 — Tai matyti iš Reglamento Nr. 987/2009 11 straipsnio 1 dalies formuluotėje vartojamų žodžių „<...> gali apimti atitinkamai“ ir Sprendime *Swaddling* Teisingumo Teismo vartojamo žodžio „ypač“.

16 — Žr. Sprendimo *Swaddling* 30 punktą.

17 — Žr. Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą.

34. Galiausiai, patartina nepalikti nuošalyje aplinkybės, kad daugelis bylų, kuriose nagrinėjama „gyvenamosios vietos“ sąvoka socialinės apsaugos koordinavimo tikslais, yra susijusios su klausimu, ar apdraustasis *įgijo* rezidento statusą, nes tas asmuo siekė gauti išmoką iš skeptiškos valstybės narės [18]. Tačiau, atrodo, kad šioje byloje nagrinėjama atvirkštinė situacija: kokiomis aplinkybėmis apdraustasis gali *prarasti* šį statusą ir atitinkamas išmokas? [19]

35. Pabandęs apibendrinti teisės nuostatas dėl „gyvenamosios vietos“ sąvokos, dabar, atsižvelgdamas į specifinius šios bylos požymius, išsamiau nagrinėsiu „buvimo vietos“ sąvoką.

C – *„Buvimo vietos“ sąvoka pagal Reglamentą Nr. 883/2004*

36. Mano žiniomis, iki šiol Teisingumo Teismas nėra išaiškinęs „buvimo vietos“ sąvokos pagal Reglamentą Nr. 883/2004. Todėl siūlau tokius komentarus.

37. Pagal Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio k punktą „buvimo vieta“ reiškia laikinąją gyvenamąją vietą.

38. Taigi, „buvimo vietos“ apibrėžime pagal Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio k punktą anglų kalba daroma tiesioginė nuoroda į „gyvenamąją vietą“, nors ir „laikinąją“. Šia prasme toks apibrėžimas yra tarsi užburtas ratas ir nesuteikia daug pagalbos. Tačiau tokiu būdu juo pabrėžiama tai, kad, priešingai, nei teigia Airijos vyriausybė, abi sąvokos negali būti nagrinėjamos visiškai atskirai.

39. Reikia pateikti tam tikras nuomones dėl tinkamo „buvimo vietos“ sąvokos aiškinimo.

40. Perspėjusi, kad Reglamento Nr. 883/2004 19 ir 20 straipsniai negali būti aiškinami iškreiptai, Airijos vyriausybė teigia, jog „buvimo vietos“ sąvoką apibrėžiantis žodis „laikinoji“ turi būti suprantamas įprastai, kaip „trunkantis ribotą laiką, ne nuolatinis“. Be to, Airijos vyriausybė nurodo, kad „buvimo vieta“ nėra įprasta ar nuolatinė vieta ir Reglamento Nr. 883/2004 versijos kitomis kalbomis patvirtina teiginį, jog buvimas reiškia apsilankymą kitoje valstybėje narėje (kaip antai versija prancūzų kalba, kurioje vartojamas žodis *séjour*). HSE tvirtina, kad viena iš įprastinių „būti“ reikšmių yra „gyventi kurioje nors vietoje laikinai kaip lankytojui ar svečiui“ ir tokia reikšmė būtų iškreipta, jei būtų teigiama, jog I. laikinai būna Vokietijoje.

41. Šiuo klausimu pirmiausia pažymėčiau, kad, kaip numatyta 37 punkte anksčiau, Reglamento Nr. 883/2004 versijoje anglų kalba „buvimo vieta“ apibrėžiama kaip laikinoji gyvenamoji vieta. Kadangi „gyvenamoji vieta“ apibrėžiama kaip vieta, kurioje asmuo paprastai gyvena, „laikinoji gyvenamoji vieta“ gali pakankamai lengvai būti aiškinama kaip reiškianti vietą, kurioje asmuo gyvena laikinai. Todėl, jei atsižvelgtume į tai, kad Teisingumo Teismas „gyvenamąją vietą“ nuolat prilygindavo įprastam asmens interesų centrui, „buvimo vieta“ gali būti suprantama kaip laikinas asmens interesų centras.

18 — Sprendimas *Swaddling* susijęs su JK piliečiu, kuris, pradirbęs Prancūzijoje apie trylika metų, su šešių mėnesių pertrauka Jungtinėje Karalystėje, grįžo į Jungtinę Karalystę ir tą patį mėnesį kreipėsi finansinės paramos. R. Swaddling ketinimas gyventi Jungtinėje Karalystėje nebuvo ginčijamas, bet kilo nesutarimų dėl pakankamo gyvenimo šalyje laikotarpio prieš kreipiantis finansinės paramos (žr. to sprendimo 27 punktą). Pagal Sprendimą *Knoch*, kuris susijęs su Vokietijos valdžios institucijų atsisakymu mokėti nedarbo išmoką, D. Knoch truputį daugiau nei dvejus metus gyveno ir didžiąją laiko dalį dirbo Jungtinėje Karalystėje, su trumpomis pertraukomis vasarą lankėsi Vokietijoje. Byla, kurioje priimtas 2011 m. liepos 21 d. Sprendimas *Stewart* (C-503/09, Rink. p. I-6497), susijusi su atsisakymu suteikti trumpalaikę jaunų neįgaliųjų nedarbingumo išmoką JK pilietei, sergančiai Dauno sindromu, kuri apie vienuolika metų gyveno Ispanijoje, dėl, *inter alia*, jos įprastos gyvenamosios vietos šioje šalyje (tai nebuvo ginčijama). Taigi, šios bylos labiau susijusios su išmokos gavimu, o ne pratęsimu.

19 — Be to, reikia pripažinti, kad šioje byloje taip pat keliamas klausimas, nuo kada apdraustasis laikomas ne tik būnančiu kitoje valstybėje narėje. Byloje, kurioje buvo priimtas 2005 m. balandžio 12 d. Sprendimas *Keller* (C-145/03, Rink. p. I-2529) ir kurią mini prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, buvimas užsienyje, kurio metu A. Keller buvo skubiai gydoma nuo piktybinio auglio, atrodo, truko daugiausia aštuonis mėnesius.

42. Antra, vadovaujantis 30 ir 38 punktuose anksčiau išdėstytų argumentų logika, mano nuomone, struktūrinis ryšys tarp „buvimo vietos“ ir „gyvenamosios vietos“ sąvokų egzistuoja tuo požiūriu, kad „buvimo vieta“ netiesiogiai reiškia, jog „gyvenamoji vieta“ yra kitur. Atsižvelgiant į tai, kriterijus, naudojamas nustatyti, jog konkreti vieta yra apdraustojo gyvenamoji vieta, turi būti aiškinamas neigiamai, suprantant, kad ši vieta negali būti buvimo vieta.

43. Trečia, labiausiai „buvimo vietos“ sąvoką apibrėžia žodžio „laikinoji“ vartojimas. „Laikinoji“ reiškia ne apibrėžta, bet labiau nenuolatinė. Todėl „laikinoji“ nereiškia nustatytos trukmės. Atsižvelgdamas į tai, sutinku su Komisija, kad Reglamento Nr. 883/2004 19 ar 20 straipsniuose nėra įtvirtintas joks konkretus buvimo trukmės laikinas ribojimas. Kitaip tariant, buvimas nebūtinai reiškia trumpesnės trukmės apsilankymą.

44. Be to, jei argumentui pagrįsti būtų pripažinta, kad žodis *séjour* prancūzų kalba reiškia trumpesnį apsilankymą, pakanka pažymėti, kad versijos kitomis kalbomis vienareikšmiškai nepatvirtina Airijos vyriausybės ir HSE siūlyto argumento [20]. Priešingai, Airijos vyriausybės ir HSE pateikti argumentai prieštarauja sisteminiam Reglamento Nr. 883/2004 aiškinimui, kaip paaiškinsiu tolesniuose dviejuose punktuose.

45. Kaip teisingai pažymėjo I., vadovaujantis (iš dalies pakeisto) Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio va punkto i papunktyje, kurio nuostatos taikomos III antraštinės dalies 1 skyriui, kuriame įtvirtinti šio reglamento 19 ir 20 straipsniai, numatytu apibrėžimu, „išmokų natūra“ sąvoka, nurodoma 19 straipsnio 1 dalyje ir 20 straipsnio 1 ir 2 dalyse, apima ilgalaikės priežiūros išmokas natūra [21]. Taigi, pati Reglamento Nr. 883/2004 struktūra grindžiama prielaida, kad apdraustasis gali būti ir gauti išmokas natūra kitoje valstybėje narėje ilgą laiko tarpą.

46. Be to, reikia paminėti, jog išdėsčius nauja redakcija Reglamentą Nr. 1408/71, kurio 22 straipsnio 1 dalies i punkte pirmiau buvo įtvirtinta nuostata, kad „išmokų teikimo trukmė nustatoma pagal kompetentingos valstybės teisės aktus“, ši nuostata nebėra įtvirtinta Reglamento Nr. 883/2004 19 ar 20 straipsniuose. Iš tiesų, palyginti su nauju „išmokų natūra“ apibrėžimu, numatytu Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio va punkto i papunktyje, naujame apibrėžime lieka atviras klausimas, ar valstybė narė gali vienašališkai nustatyti išmokų natūra teikimo trukmės ribojimus [22].

47. Tokiomis aplinkybėmis Airijos vyriausybė vis tiek teigia, kad „buvimo vietos“ sąvokos teleologinis aiškinimas neleidžia padaryti išvados, jog I. tik būna Vokietijoje. Ši vyriausybė tvirtina, kad nei Sutartimis, nei Reglamentu Nr. 883/2004 asmeniui nesuteikiama teisė pasirinkti socialinės apsaugos sistemą, su kuria jis būtų siejamas. Šios vyriausybės nuomone, šis reglamentas yra koordinavimo dokumentas, skirtas užtikrinti, kad bet kuriam konkrečiam asmeniui būtų taikomas tik vienas režimas. Airijos vyriausybės teigimu, tokiomis aplinkybėmis, jei I. turėtų teisę būti apdraustas pagal Vokietijos sistemą, neatsiejama teisė likti Airijos sistemoje paneigtų patį Reglamento tikslą. Jei būtų nuspręsta, kad I. „būna“ Vokietijoje, galėtų būti teigiama, kad jis nėra apdraustas pagal Vokietijos socialinės apsaugos sistemą, o tai, Airijos vyriausybės teigimu, prieštarauja bendram Reglamento tikslui.

20 — Iš tiesų, įvairūs žodžio „buvimas“ vertimai į kai kurias kitas oficialiąsias kalbas (vokiečių k. – *Aufenthalt*; danų k. – *ophold*; ispanų k. – *estancia*; suomių k. – *oleskelulla*; italų k. – *dimora*; portugalų k. – *estada*; olandų k. – *verblijfplaats*; rumunų k. – *ședere*; švedų k. – *vistelse*) vienareikšmiškai neparodo, kad kalbama apie trumpą laiko tarpą.

21 — Toje nuostatoje numatyta: „išmokos natūra“ – taikant III antraštinės dalies I skyrių (ligos, motinystės ir lygiavertės tėvystės išmokos) – išmokos natūra, teikiamos pagal valstybės narės teisės aktus ir skirtos sveikatos priežiūros ir papildomų sveikatos priežiūros produktų bei paslaugų teikimui ir prieinamumui užtikrinti, tiesiogiai apmokėti ar kompensuoti sveikatos priežiūros ir papildomoms sveikatos priežiūros produktų ir paslaugų išlaidoms. *Tai apima ilgalaikės priežiūros išmokas natūra*“ (pažymėta mano). Šis apibrėžimas buvo įtvirtintas Reglamente Nr. 988/2009. Tačiau šio reglamento preambulėje ar jo parengiamuosiuose darbuose nėra paaiškinti šio pakeitimo motyvai.

22 — Todėl Teisingumo Teismo Sprendimo *Keller* 51 punktą, pagal kurį valstybės narės turi teisę apriboti gyvenamosios vietos kompetentingos įstaigos išduoto leidimo galiojimą, suprantu kaip susijusį tik su tuo laikotarpiu, kai apdraustasis gali remtis tokiu leidimu siekdamas gauti išmokas natūra iš buvimo vietos valstybės narės, o ne su šio leidimo faktiniu galiojimu.

48. Prieš išsamiai nagrinėdamas Airijos vyriausybės nuomonę dėl „buvimo vietos“ sąvokos teleologinio aiškinimo, truputį daugiau dėmesio turėčiau skirti jos argumentui, kad I. turi teisę prisijungti prie Vokietijos socialinės apsaugos sistemos.

49. Iš tiesų, Airijos vyriausybė ir HSE teigia, kad, nepaisant *High Court* nuomonės, jog „tokia situacija patenka tarp esamų [Reglamento Nr. 883/2004 19 ir 20 straipsniuose]“, nėra pavojaus, kad I. draudimas bus pertrauktas. HSE nurodo, kad „Vokietijos valdžios institucijos kompensuos [I.] sveikatos priežiūros išlaidas, jei jam bus taikoma jų sistema“ ir „iki šiol, kiek HSE žinoma, atitinkamos Vokietijos valdžios institucijos sutiko, jog [I.] sveikatos priežiūros tikslais būtų perkeltas į jų sistemą“. Dėl pirmojo teiginio Airijos vyriausybė nurodo, kad „[I.] bus leista patekti į Vokietijos sistemą, jei jis bendradarbiaus kreipdamasis dėl tokio draudimo“, ir, be to, „[I.] turi teisę patekti į Vokietijos sistemą“.

50. Nors Vokietijos vyriausybė nepatvirtino nė vieno iš šių teiginių, tam tikra prasme Airijos vyriausybė ir HSE yra teisūs. Kaip nurodyta anksčiau, niekas socialinės apsaugos koordinavimo tikslais tuo pačiu metu negali turėti kelių gyvenamųjų vietų. Jei I. nėra Airijos rezidentas, jis turi teisę reikalauti, kad būtų svarstoma, ar pagal Reglamentą Nr. 883/2004 jis yra Vokietijos rezidentas. Su sąlyga, kad jo interesų centras yra Vokietijoje, jis, vadovaudamasis Reglamento Nr. 987/2009 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta procedūra, gali kreiptis į Vokietijos kompetentingas įstaigas prašydamas leisti prisijungti prie socialinės apsaugos režimo Vokietijoje [23].

51. Tačiau akivaizdu, kad I. to nesiekia, ir, atrodo, Airijos vyriausybė ir HSE gana sąmoningai vengia šios aplinkybės. Teisingumo Teismo prašomi pateikti paaiškinimai kaip tik susiję su klausimu, ar I. situacijoje esantis asmuo vis dar gali būti laikomas tik būnančiu gydymo valstybėje narėje ir todėl ar pradinė gyvenamosios vietos valstybė narė, ar gydymo valstybė narė privalo apmokėti tęstinio (tikėtina, brangaus) gydymo, kuris reikalingas I., išlaidas.

52. Nors Airijos vyriausybė taip pat yra teisi sakydama, kad Reglamento Nr. 987/2009 3 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, jog apdraustasis bendradarbiautų su atitinkama kompetentinga įstaiga, kad ši galėtų nustatyti tam asmeniui taikytinus teisės aktus, tokia pareiga pagal šio reglamento 3 straipsnio 4 dalį taip pat taikoma *vice versa* bendradarbiavimui su atitinkamu asmeniu [24].

53. Be to, kai kompetentinga įstaiga siekia apriboti ar panaikinti asmeniui pagal jos teisės aktus mokamas išmokas dėl to, kad asmuo perkėlė savo gyvenamąją vietą į kitą valstybę narę, man atrodo, jog pagal Reglamento Nr. 987/2009 3 straipsnio 4 dalį *in fine*, siejamą su šio reglamento 11 straipsnio 1 dalimi, ir bendrai pagal 20 straipsnį [25] ir ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą tokia bendradarbiavimo pareiga taip pat atsiranda santykiuose su kitų susijusių valstybių narių įstaigomis [26]. Šioms įstaigoms turi būti suteikiama galimybė nurodyti, ar jos sutinka su išvada, kad atitinkamas asmuo pakeitė gyvenamąją vietą, nes akivaizdu, jog dėl tokios išvados šios įstaigos gali turėti finansinių pasekmių. Priešingas požiūris lemtų, kad Reglamento Nr. 987/2009 11 straipsnio 1 dalis netektų prasmės, nes ja būtent siekiama išspręsti dviejų ar daugiau valstybių narių įstaigų nesutarimus dėl asmens gyvenamosios vietos.

23 — Toje nuostatoje numatyta, kad „asmenys, kuriems taikomas (Reglamentas Nr. 883/2004), privalo persiųsti atitinkamai įstaigai informaciją, dokumentus ar patvirtinamuosius įrodymus, kurių reikia jų arba jų šeimos padėčiai nustatyti, jų teisėms ir pareigoms nustatyti ar išlaikyti ir taikytiniems teisės aktams bei jų pareigoms pagal juos nustatyti“.

24 — Vadovaudamosi šia nuostata, „atitinkamos įstaigos nedelsdamos persiunčia informaciją ir išduoda dokumentus atitinkamiems asmenims tiek, kiek to reikia [Reglamentui Nr. 883/2004] ir [Reglamentui Nr. 987/2009] taikyti, ir visais atvejais per laikotarpį, nustatytą pagal atitinkamos valstybės narės teisės aktus. Atitinkama įstaiga praneša pareiškėjui, kuris yra ar gyvena kitoje valstybėje narėje, apie savo sprendimą tiesiogiai arba per jo buvimo ar gyvenamosios vietos valstybės narės susižinojimo tarnybą. Atsisakius mokėti išmokas, ji taip pat nurodo atsisakymo priežastis, taip pat apeliacijos pateikimo būdus ir terminus. Šio sprendimo nuorašas siunčiamas kitoms susijusioms įstaigoms“.

25 — Ši nuostata pavadinta „Įstaigų tarpusavio bendradarbiavimas“.

26 — Dėl panašios į nagrinėjamą situacijos žr. 2003 m. vasario 25 d. Sprendimo *IKA* (C-326/00, Rink. p. I-1703) 51 ir 52 punktus. Ta byla susijusi su Graikijoje gyvenančiu pensininku, kuris sirgo chroniška širdies liga. Buvimo Vokietijoje laikotarpiu pensininkas, kuris buvo iš anksto gavęs formą E 111 (ji galiojo tik maždaug pusantro mėnesio), buvo priverstas gydytis. Buvimo vietos Vokietijos įstaiga paprašė Graikijos įstaigos išduoti formą E 112, bet buvo atsisakyta tai padaryti.

54. Atsižvelgdamas į tai, negaliu neatkreipti dėmesio į tai, kad, nepaisant nurodyto tam tikro dvišalio HSE ir Komisijos susirašinėjimo, prašyme priimti prejudicinį sprendimą nepateikta jokia informacija dėl Airijos ir Vokietijos valdžios institucijų susitarimo [27]. Tokiomis aplinkybėmis nesuprantu, kaip kaltinimai, jog I. nebendradarbiavo su kompetentinga įstaiga ar įstaigomis, gali atleisti Airijos vyriausybę nuo atitinkamos pareigos bendradarbiauti su Vokietijos kolegomis [28].

55. Taigi Airijos vyriausybės ir HSE pateiktas argumentas dėl Vokietijos valdžios institucijų ketinimo priimti I. į savo socialinės apsaugos sistemą ir prisiimti finansinę atsakomybę už jo gydymą daugiau neturėtų būti nagrinėjamas.

56. Grįžtant prie Reglamento Nr. 883/2004 tikslo, reikia pasakyti, kad esu turėjęs galimybę nurodyti kituose dokumentuose [29], kad šis reglamentas koordinuoja valstybėse narėse įtvirtintas socialinės apsaugos sistemas. Juo siekiama SESV 48 straipsnyje numatyto tikslo išvengti galimo neigiamo poveikio, kurį naudojimasis laisvo darbuotojų judėjimo teise gali daryti darbuotojų ir jų šeimos narių galimybei gauti socialinio draudimo išmokas [30]. Tačiau pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 konstatuojamąją dalį [31] šiame reglamente nėra įtvirtinama bendra socialinės apsaugos sistema, o leidžiama veikti skirtingoms nacionalinėms socialinės apsaugos sistemoms, ir vienintelis šio reglamento tikslas yra užtikrinti tokių sistemų koordinavimą. Vadovaujantis 11 straipsnio 1 dalimi, asmenims, kuriems jis taikomas, „taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai“, nustatyti pagal II antraštinėje dalyje numatytas nuostatas [32]. Todėl jis leidžia egzistuoti skirtingoms sistemoms, lemiančioms skirtingų reikalavimų, keliamų įvairioms įstaigoms, prieš kurias išmokų gavėjas gali remtis tiesioginėmis teisėmis vien pagal vidaus teisę arba pagal vidaus teisę ir prireikus papildomai pagal ES teisę [33], atsiradimą.

57. Taigi Reglamente Nr. 883/2004 įtvirtintomis koordinavimo priemonėmis siekiama, kad būtų nustatyta viena valstybė narė, kuri galiausiai yra atsakinga už tai, kad būtų tenkinami apdraustųjų reikalavimai. Šiuo reglamentu papildomai siekiama, kad būtų užkirstas kelias apdraustiesiems remtis kitų valstybių narių atsakomybe, nesant šiuo klausimu tiesioginių teisių. Taigi, piniginiu požiūriu Reglamente Nr. 883/2004, nors ir netiesiogiai, taip pat įtvirtinti finansinio solidarumo tarp valstybių narių principo ribojimai.

58. Todėl, atrodo, kad Reglamente Nr. 883/2004 įtvirtinta sistema bandoma pašalinti nuolatinę priešpriešą tarp, pirma, būtinybės palengvinti išmokų mokėjimą apdraustiesiems, kurie naudojasi savo teise į laisvą judėjimą, ir, antra, būtinybės apsaugoti valstybių narių, kurios nėra atsakingos už tokius apdraustuosius pagal socialinės apsaugos teisės aktus nacionaliniu ar ES lygmeniu, valstybės biudžetą.

27 — Vis dėlto Teisingumo Teismui perduotoje nacionalinės bylos medžiagoje daroma tam tikra nuoroda į HSE ir Vokietijos kompetentingos įstaigos susirašinėjimą. Pasirodo, 2011 m. rugsėjo 14 d. ar panašiu metu HSE, be kitų, kreipėsi į *Deutsche Verbindungsstelle – Krankenversicherung – Ausland* (Vokietijos jungties taškas – užsienio sveikatos draudimas) dėl galimo I. perkėlimo iš formos E 112 į formą E 106 (dabar forma S1), bet be jokių rezultatų.

28 — Posėdyje Airijos vyriausybė nurodė, kad procedūra pagal Reglamento Nr. 987/2009 11 straipsnio 1 dalį nebuvo taikoma, nes nebuvo nustatyta, kad HSE ir Vokietijos kompetentinga įstaiga „nesutaria“. Tačiau nesuprantu, kaip tai daro įtaką gyvenamosios vietos valstybės narės kompetentingos įstaigos pareigai bendradarbiauti, kai, nepaisydama to, jog kitos valstybės narės įstaiga nepriėmė jokio formalaus sprendimo, ji vis tiek nutraukia draudimą dėl, jos nuomone, gyvenamosios vietos perkėlimo į tą kitą valstybę narę. Dėl *I.* pareigos bendradarbiauti su HSE jo atstovai teigė, kad jis siūlė, jog HSE paskirtas gydytojas atliktų jam medicininius tyrimus, su sąlyga, kad jie, atsižvelgiant į jo būklę, būtų atlikti Vokietijoje.

29 — Žr. byloje, kurioje buvo priimtas 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimas *Brey* (C-140/12), pateiktos mano išvados 46 ir 51–53 punktus.

30 — Žr. Teisingumo Teismo sprendimo *Brey* 51 punktą.

31 — 4 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad „būtina atsižvelgti į nacionalinių socialinės apsaugos teisės aktų specifinius bruožus ir parengti tik koordinavimo sistemą“.

32 — Taip pat žr. Reglamento Nr. 883/2004 15 konstatuojamąją dalį, kurioje numatyta, kad „[Europos Sąjungoje] judantiems asmenims būtina taikyti tik vienos valstybės narės socialinės apsaugos sistemą, kad taikant nacionalinius teisės aktus būtų išvengta sutapimų ir dėl to susiklostančių sudėtingų situacijų“.

33 — Žr. Sprendimo *Brey* 43 punktą.

59. Tokiomis aplinkybėmis nėra visiškai teisinga teigti, kaip tai daro Airijos vyriausybė, kad Reglamentu Nr. 883/2004 asmeniui nesuteikiama visiškai jokia teisė pasirinkti socialinės apsaugos sistemą, su kuria jis siekia būti siejamas. Iš tiesų, vadovaujantis pagrindiniu laisvo asmenų judėjimo, kurį siekiama skatinti šiuo reglamentu, principu, vieta, kurioje asmuo paprastai gyvena, nuo pat pradžių yra visiškai asmeninio pasirinkimo rezultatas. Pavyzdžiui, asmuo gali pasirinkti gyventi ir dirbti kitoje valstybėje narėje vienodomis sąlygomis kaip tos valstybės piliečiai arba gali to nepasirinkti.

60. Taip pat neplanuotos skubios medicinos pagalbos atveju negalima reikšmingai kalbėti apie „pasirinkimą“ ar lyginti asmens, kuris priverstas gydytis kitoje valstybėje narėje, ir asmens, kuris gali tai daryti savanoriškai, situacijų. Iš tiesų, vadovaujantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, kuris yra vienintelis bylos faktinių aplinkybių šaltinis Teisingumo Teismui, negali būti abejojama, kad I. neturi pasirinkimo teisės šiuo klausimu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžė, kad I. vienuolika metų sunkiai serga, nes yra sunkios sveikatos būklės, ir tai pirmą kartą nutiko, kai jis atostogavo Vokietijoje, ir kad dabar dėl rimtos ligos ir noro būti arti medicinos priežiūros specialisto faktiškai jis yra priverstas fiziškai būti Vokietijoje.

61. Todėl nesutinku su Airijos vyriausybe, kad, vadovaujantis teleologiniu Reglamento Nr. 883/2004 aiškinimu, daroma išvada, jog asmuo I. aplinkybėmis kažkokiu būdu „pasirenka“ likti Vokietijoje ir todėl ten paprastai gyvena. Aplinkybė, kad jo gydymui HSE jam nuolat išduodavo formas E 112, byloja apie tai [34]. Bet kokiu atveju, vertinant, ar I. turi galimybę pasirinkti kur gyventi, reikia atsižvelgti į jo *dabartinę* sveikatos būklę, kuri, pripažįstama, metams bėgant blogėja.

62. Pagrindinis argumentas, kuriuo grindžiamas teiginys, kad taikant Reglamento Nr. 883/2004 19 ir 20 straipsnius I. nebelaikomas vien būnančiu Vokietijoje, yra tai, kad Vokietijoje jis gyvena daugiau nei vienuolika metų. Iš tiesų Nyderlandų vyriausybė, kurią šiuo klausimu iš esmės palaikė Airijos vyriausybė ir HSE, teigia, kad nustatant gyvenamąją vietą ilgas laiko tarpas kitoje valstybėje narėje yra labai svarbus.

63. Aš nesutinku. Šis teiginys iš esmės prieštarauja minėtam Teisingumo Teismo sprendimui *Swaddling* [35] ir kitiems panašiems sprendimams [36].

64. Mano nuomone, vien to, kad apdraustasis buvo kitoje valstybėje narėje siekdamas gydytis tokį laiko tarpą, kuris gali būti apibūdinamas kaip ilgas (ar net labai ilgas), nepakanka, kad būtų nustatyta ar paneigta įprasta gyvenamoji vieta. Būtent dėl asmens noro pasveikti ir grįžti *namo* tokia buvimo trukmė savaime nereiškia, kad laikinas jo interesų centras virto įprastu jo interesų centru [37].

34 — Kaip Komisija teigė posėdyje, tai, kad tos formos galėjo būti išduotos dėl bendražmogiškų priežasčių, kaip nurodo Airijos vyriausybė, negali paneigti aplinkybės, jog jos *buvo* išduotos, su visomis susijusiomis pasekmėmis.

35 — Minėta 31 punkte anksčiau.

36 — Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Knoch* 26 ir 27 punktus ir minėtą teismų praktiką, kur dėl Reglamento Nr. 1408/71 71 straipsnio 1 dalies b punkto ii papunkčio (kuriame buvo koordinuojamos nuostatos dėl nedarbo išmokų) Teisingumo Teismas nusprendė, kad, kalbant apie toje nuostatoje nurodytą gyvenamosios vietos sąvoką, „nėra aiškaus išvykimo trukmės kriterijaus apibrėžimo ir <...> tai nėra išimtinis kriterijus“, be to, „jokia Reglamento Nr. 1408/71 nuostata nenumato laiko tarpo, kuriam praėjus 71 straipsnio 1 dalies b punkto ii papunktis nebegali būti taikomas“.

37 — Vadovaujantis Teisingumo Teismui perduotos nacionalinės bylos medžiagos informacija, atrodo, kad I. siekė būti repatrijuotas į Airiją ir šiuo klausimu, be kita ko, kreipėsi pagalbos į HSE, bet nesėkmingai. Tai taip pat paminėjo I. atstovai posėdyje, tačiau šio klausimo HSE nekomentavo.

65. Atrodo, šį požiūrį taip pat patvirtina Reglamento Nr. 987/2009 25 straipsnio A antraštės 3 dalis [38]. Šios nuostatos logika, atrodo, patvirtina, kad apdraustasis, kuriam skubiai reikalingas gydymas kitoje valstybėje narėje, neturėtų būti verčiamas pertraukti gydymą, kad grįžtų į gyvenamosios vietos valstybę narę ir joje siektų gauti panašų gydymą, jei tai būtų nepatartina medicinos sumetimais. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad net esant galimybei, jog apdraustojo sveikatos būklės pablogėjimas jam laikinai būnant kitoje valstybėje narėje, dėl kurio jam prireikė gydymo, susijęs su chroniška, t. y. nuolatine ir ilgai trunkančia, liga, to nepakanka, kad jam būtų užkirstas kelias gauti tokį gydymą [39].

66. Dėl tos pačios priežasties, man atrodo, nesuderinama, kad Reglamento Nr. 987/2009 11 straipsnio 2 dalyje apdraustojo ketinimai tarsi yra mažiau svarbūs, nei 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti objektyvūs kriterijai. Atrodo, kad pastaroji nuostata reiškia, jog apdraustojo ketinimai reikšmingi tik jei gyvenamoji vieta negali būti nustatyta remiantis 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtintais kriterijais. Žinoma, šis reglamentas skirtas, *inter alia*, Teisingumo Teismo praktikai kodifikuoti dėl įprastai gyvenamajai vietai nustatyti tinkamų kriterijų. Tačiau teigčiau, kad Teisingumo Teismo sprendime *Swaddling* [40] neįtvirtinta jokia įvairių kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti, hierarchija ir šis sprendimas negali būti suprantamas taip, kad ketinimai, net jei juos patvirtina aplinkybės, yra ne tokie svarbūs nei kiti atitinkami kriterijai. Asmens interesų centras turi būti grindžiamas išsamiu visos prieinamos informacijos apie atitinkamas faktines aplinkybes vertinimu, kaip tai taip pat pripažino Komisija rašytinėse pastabose.

67. Bet kuriuo atveju, kaip nurodžiau 32 punkte anksčiau, Reglamento Nr. 987/2009 11 straipsnis nėra tiesiogiai taikomas šiai bylai. Todėl tai, kad šiame reglamente ketinimai gali būti laikomi antriniu kriterijumi, nėra reikšminga vertinant, kur yra I. interesų centras.

68. Taip pat pažymėsiu tai, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog nė viena Reglamento Nr. 1408/71 nuostata nereiškia, kad neįgalumo piniginių išmokų teikimas gali būti nutrauktas dėl tos priežasties, jog išmokų gavėjas gyvena kitos valstybės narės teritorijoje nei ta, kurioje įsikūrusi už išmokų mokėjimą atsakinga įstaiga [41]. Nematau, kodėl reikėtų keisti šį požiūrį išmokų natūra atveju, kai išmokos natūra teikiamos asmeniui, kurio padėtis tokia pat kaip I., padėti skirto gydymo, o ne piniginės išmokos forma [42]. Todėl jei valstybė narė neturi teisės nutraukti tokių išmokų teikimo net kai atitinkamas asmuo iš tiesų gyvena užsienyje, dar sunkiau suprasti, kaip ji tai gali padaryti, kai gyvenamosios vietos klausimas ginčijamas.

69. Atsižvelgdamas į ką tik pateiktą vertinimą, manau, yra neįmanoma įtvirtinti auksinės taisyklės, kiek laiko turi praeiti kitoje valstybėje narėje, kad „buvimo vieta“ taptų „gyvenamąja vieta“. Tačiau turėčiau papildyti, kad toks reikšmingas teisinis įvykis negali įvykti spontaniškai ir atsitiktinai. Svarbu prisiminti, kad, kaip pripažino HSE, „ES sveikatos teise siekiama užtikrinti, kad draudimas būtų nepertraukiamas ir asmuo nebūtų paliktas be draudimo vien dėl to, kad jis yra kitoje valstybėje narėje“.

38 — 25 straipsnio A antraštės 3 dalyje numatyta: „[Reglamento Nr. 883/2004] 19 straipsnio 1 dalyje nurodytos išmokos natūra yra išmokos natūra, teikiamos buvimo vietos valstybėje narėje pagal jos teisės aktus, kurias būtina mokėti dėl sveikatos priežasčių siekiant užtikrinti, kad apdraustasis, norėdamas gauti reikalingą gydymą, nebūtų priverstas grįžti anksčiau nei buvo numatęs į kompetentingą valstybę narę“.

39 — Žr. Sprendimo *IKA* 41 punktą. Akivaizdu, tas sprendimas susijęs su pensininko situacija, kuriai tuo metu buvo taikoma Reglamento Nr. 1408/71 31 straipsnyje įtvirtinta speciali nuostata, o ne 22 straipsnis. Vis dėlto, atrodo, kad pagal Reglamentą Nr. 883/2004 pensininkų buvimui kitoje valstybėje narėje nei jų gyvenamosios vietos valstybė narė iš esmės taikomos kitiems apdraustiesiems taikomos nuostatos, žr. šio reglamento 27 straipsnio 1, 2 ir 3 dalis. Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad kai forma E 112 išduodama pagal Reglamento Nr. 1408/71 22 straipsnio 1 dalies c punktą siekiant gauti išmokas natūra užsienyje, kaip yra I. atveju, šiomis išmokomis „kompensuojamas *visas gydymas*, laikomas veiksmingu gydyti negalavimą ar ligą, kuriuo serga atitinkamas asmuo“; žr. 1978 m. kovo 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Pierik* (117/77, Rink. p. 825) 15 punktą (pažymėta mano).

40 — Minėta 31 punkte anksčiau.

41 — Žr. 1991 m. birželio 20 d. Sprendimo *Newton* (C-356/89, Rink. p. I-3017) 21 punktą. Taip pat žr. Sprendimo *Stewart* 62 punktą, kuriame Teisingumo Teismas nedarė skirtumo tarp tokios išmokos įgijimo ar išlaikymo. Ši teismų praktika susijusi su Reglamento Nr. 1408/71 10 straipsniu, o ne 10a straipsniu (dabar – Reglamento Nr. 883/2004 70 straipsnio 4 dalis) dėl specialių neįmokinių išmokų, kurių perkėlimo galimybė yra akivaizdžiai ribota.

42 — Galėčiau papildyti, kad I. gauna specialias neįmokines išmokas iš Airijos (neįgalumo išmoka), kuriomis, atrodo, siekiama to paties tikslo.

70. Taigi, papildant 52 ir 53 punktuose anksčiau pateiktas pastabas dėl susijusių šalių pareigų, apdraustasis negali be jokio įspėjimo būti paprastai pašalintas iš socialinės apsaugos sistemos, su kuria iki tol buvo siejamas. Tam būtina, kad toks asmuo imtųsi aiškaus veiksmo dėl gyvenamosios vietos perkėlimo Europos Sąjungos viduje (ir naujos kompetentingos įstaigos informavimo apie tokį perkėlimą pagal Reglamento Nr. 987/2009 3 straipsnio 2 dalį) ar bent jau bendro susitarimo tarp dviejų ar daugiau valstybių narių atitinkamų įstaigų, kaip numatyta Reglamento Nr. 987/2009 11 straipsnio 1 dalyje. Nesutarimo atveju (kaip yra šioje byloje) toks susitarimas tam asmeniui suteiktų galimybę ginčyti tokią išvadą vadovaujantis Reglamento Nr. 987/2009 3 straipsnio 4 dalimi.

71. Apibendrinant reikia pasakyti, kad „buvimo vietos“ sąvoka, numatyta Reglamente Nr. 883/2004 (pavyzdžiui, 1 straipsnio k punkte, 19 ir 20 straipsniuose), turi būti aiškinama kaip reiškianti laikiną asmens interesų centrą. Vien priverstinis buvimas valstybėje narėje dėl medicininių priežasčių, net ir labai ilgą laiko tarpą, nereiškia, kad gydymo vieta, kuri iki šiol buvo laikinas asmens interesų centras, automatiškai taikant šį reglamentą tampa įprasta gyvenamąja vieta.

72. Kaip visos Teisingumo Teismui pastabas pateikusios šalys sutaria, bet kuriuo atveju *High Court* turi pritaikyti teisės aktus prie faktinių aplinkybių ir, visapusiškai įvertinęs visas reikšmingas aplinkybes, įskaitant tai, ar I. ir toliau yra priverstas dėl medicininių priežasčių būti Vokietijoje, kad gautų reikiamą gydymą, nustatyti I. gyvenamąją vietą. Pažymiu, kad, nepaisant to, jog daugelis aplinkybių siūlo priešingai, prašyme priimti prejudicinį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas preliminariai vertina, kad į prejudicinį klausimą turėtų būti atsakyta teigiamai.

IV – Išvada

73. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismui siūlau į *High Court* (Airija) pateiktą klausimą atsakyti taip:

Tinkamai aiškinant 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo 1 straipsnio k punktą, taikant šio reglamento 19 ir 20 straipsnius, vien apdraustojo priverstinis buvimas kitoje valstybėje narėje nei jo gyvenamosios vietos valstybė narė daugiau nei vienuolika metų dėl sunkios ligos, kuri pirmą kartą atsirado asmeniui atostogaujant toje valstybėje narėje, ir kai tas asmuo dėl rimtos ligos ir noro būti arti medicinos priežiūros specialisto faktiškai buvo priverstas fiziškai tuo laikotarpiu būti toje valstybėje narėje, nereiškia, kad tas asmuo nebegali būti laikomas tik būnančiu gydymo valstybėje narėje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, visapusiškai įvertinęs visas reikšmingas aplinkybes, įskaitant tai, ar tas asmuo ir toliau yra priverstas dėl medicininių priežasčių būti gydymo valstybėje narėje, kad gautų reikiamą gydymą, turi nustatyti tokio asmens gyvenamąją vietą.